

ἐπισήμοις ἐγγράφοις *Αἰδονάτ-Καῖσασι* ἀποκαλεῖται καὶ μέχρι τοῦδε τὸ φρούριον τῆς Παραμυθίας. Ἰστέον δ' ὅτι αἱ ὀθωμανικαὶ ἀπὸ κατακτήσεως γεωγραφικαὶ περιγραφαὶ ἐκάστης πόλεως καὶ χώρας κυριευομένης, οὐκ ὀλίγον συντείνουσιν εἰς τὴν κατάληψιν τῆς μεσαιωνικῆς Γεωγραφίας τῶν χωρῶν ἡμῶν, καθότι οἱ ὀθωμανοὶ κατακτώντες τότε τοὺς τόπους περιέγραφον συνήθως αὐτοὺς γεωγραφικῶς ἔτι δὲ καὶ στατιστικῶς εἰς βιβλία, φυλαττόμενα καὶ νῦν ἐν τοῖς Ἀρχείοις τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ καλούμενα Ἀραβικῶς ἐνόματι *Κουτούκι*. Ἐν τῷ *Κουτούκι* λοιπὸν τούτῳ, ὡς ἐν τῷ πύθῳ τῆς Πανδώρας, δύναται νὰ εὑρῆ τις περιγραφὴν ὁποιοῦδήποτε τόπου πόλεως καὶ χωρίου ἀπὸ τῆς ἰδ' ἑκατονταετηρίδος. Τὸ *Κουτούκιον* οὐδεὶς τῶν ἀρχαιολόγων καὶ μεσαιωνολόγων ἐξεμεταλλεύθη μέχρι τοῦδε, οὔτε αὐτοὶ οἱ Εὐρωπαῖοι, διότι ἐνόμιζον ὅτι οἱ ὀθωμανοὶ στεροῦνται τῶν τοιούτων.

Ἐ' ὁ Προκόπιος ἐν τῷ ἀνωτέρῳ χωρίῳ λέγων «ἀνενεώσατο δὲ Νικόπολιν τε καὶ Φωτικὴν καὶ τὴν Φοινίκην ὠνομασμένην κτλ.» καὶ ἔπειτα «αἱ δύο αὐταὶ πόλιναι, ἢτε Φωτικὴ καὶ ἡ Φοινίκη, ἐν τῷ χθραμαλῶ τῆς γῆς ἐκείνῳ ὑδασι περιβρέμεναι τῆδε λιμνάζουσι κτλ.» συγκρατᾷ ἐν τῷ αὐτῷ παραλίῳ καὶ συνάμα παραλλήλῳ σχεδὸν χώρῳ τῆς Ἠπείρου, τὰς πόλεις Φοινίκην, Εὐροίαν, Φωτικὴν καὶ Νικόπολιν, διότι ἀρχομένός τις ἐκ τῆς ἑπαρχίας Δελβίνου, καὶ βαίνων σχεδὸν παραλλήλως τὰ παράλια τῆς Ἠπείρου κατὰ τὸν Ἰόνιον Κόλπον, πρῶτον μὲν ἀπὸ τῆς τῆς Φοινίκης ἐν τῇ ἑπαρχίᾳ Δελβίνου, ἔπειτα δὲ τὴν Εὐροίαν παρὰ τῷ λιμένι Βουθρωτοῦ, τρίτον τὴν Φωτικὴν, ἐν Παραμυθίᾳ, καὶ τέταρτον τὴν Νικόπολιν κατὰ τὴν Ἀμβρακικὴν χερσόνησον. Ἡ δ' ἐν αὐτῷ τούτῳ τῷ χωρίῳ τοῦ Προκόπιου ἀπαντωμένη φράσις «ἦν δὲ τις πόλις ἐνταῦθα ἀρχαία κτλ.» καὶ μάλιστα ἡ λέξις *ἐνταῦθα*, ἔτι μᾶλλον πιστοῦται τὴν ἐν τῷ αὐτῷ παραλλήλῳ χώρῳ, ὡς εἶπομεν, τῆς πόλεως Φωτικῆς συγκατάταξιν, καὶ διὰ τὴν ἐν Παραμυθίᾳ θέσιν αὐτῆς. Ἐν Παραμυθίᾳ λιμνάζουσι καὶ ὑδατα, ἅπερ ὅμως πολίτης τις ἐκ Παραμυθίας ἐπεχειρήσατο ἀποξηράναι· εἰς ἀληθῶς δὲ ἀναντες καὶ ἰσχυρῶς ὄρθιον μέρος, καθὰ λέγει Προκόπιος, ἐδείματο τὸ φρούριον ὁ Βασιλεὺς οὗτινος καὶ σήμερον οὐκ ὀλίγοι πύργοι καὶ τείχη διασώζονται εἰς ἀνωφερῆ καὶ τῷ ὄντι ὄρθιαν θέσιν ἀνωθεν τῆς σημερινῆς πόλεως, παρ' ἣ καὶ ἄλλα, πλείστα ὅσα, Ἑλληνικὰ ἐρείπια ἀπαντῶνται. Ἐν δὲ θέσει καλουμένη *Λαμποβίτρα* καὶ ἐρείπια ναοῦ Βυζαντινοῦ εὐρίσκονται, εἰς οὗτινος τὸ ἔδαφος καὶ μωσαϊκὸν τι ἀναφαίνεται καλλιτέχνημα. Ὁ ναὸς οὗτος ἐπὶ Βυζαντινῶν τιμωμενος ἐπὶ τῷ *Γενεσίῳ* τῆς Θεοτόκου, ἑορταζομένῳ τῇ ἡ τοῦ Σεπτεμβρίου, ὅτε καὶ ἐμποροπανηγυρίς

ἐγίνετο, ἐφείλκε τὸ σέβας ἀπάσης τῆς Θεσπρωτίας, ἀφ' ἧς συνέρρεον εἰς τὴν πανηγυριν τὰ πλῆθη. Ἐν τῇ πανηγύρει ταύτῃ καὶ σήμερον γιγνομένη καὶ καλουμένη *Λαμποβοῦν*, συρρέουσιν ἐξ ὄλων τῶν μερῶν τῆς Ἠπείρου οἱ ἄνθρωποι πωλοῦντες καὶ ἀγοράζοντες βόας, ἡμιόνους, πρόβατα, αἴγας κτλ. καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς Κερκύρας ἀκόμη καὶ τῶν Παξῶν ἐρχόνται χάριν ἐμπορίου τῶν ζώων. Τὸ δ' ὄνομα *Παραμυθία* μετεδόθη τῇ πόλει ἐκ τοῦ ναοῦ τούτου ἴσως, μάλιστα ἐν καιροῖς τῶν διωγμῶν καὶ τῶν θλίψεων τῶν χριστιανῶν, οἵτινες ἰδίᾳ ἐν τοιαύταις περιστάσεσι τῇ Θεοτόκῳ καταφεύγουσιν, εὐρίσκοντες παραμυθίαν ἐν αὐτῇ καὶ ἀνάπαυαν τῶν ἠθικῶν αὐτῶν περισπασμῶν. Καὶ ἐκ τούτου τὰ ἐνόματα αὐτῆς τῆς Θεοτόκου *Ὁδηγήτρια*, *Προστάτρια* κλ. ὡσαύτως καὶ *Παραμυθία* τῶν θλίψεων, καὶ *Παρηγορίτσα* ἐπὶ τὸ νεοελληνικώτερον, ὅπερ ὅμως ἴσως ἐκ τοῦ παραμυθία ἀπεγένετο ἐπεξηγηματικῶς ἐν τῇ νεωτέρῃ γλώσσῃ. Ἐν τῷ σημερινῷ πρωτεύοντι ναῷ τῆς πόλεως Παραμυθίας, καὶ μάλιστα εἰς τὸ τεῖχος αὐτοῦ παρὰ τῷ νεκροταφείῳ ἐγγὺς ὄντι, ἀνέγνωσα ἐπιγραφὴν ἀρχαίαν ἐπὶ λίθου ἐντετειχισμένου, ἣν ἐξέδωκε καὶ ὁ Βοίχχιος ἐν τῷ *Corpus inscriptionum graecarum*, καὶ ἦν καὶ ὁ Φιλολογικὸς ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικὸς Σύλλογος, καὶ τοὶ πληρεστέραν παρ' ἐμοί, οὐ συμπεριέλαβεν ἐν τῇ περὶ τῶν Ἠπειρωτικῶν ἐκθέσει αὐτοῦ μετὰ τῶν λοιπῶν, ἅς περ ἐν τῷ καθυποβληθέντι τῷ διαγωνισμῷ ποιήματί μου ἐξεθεσάμην.

Δι' ὅλους αὐτοὺς τοὺς λόγους ἀποφαίνομαι ὀφρῶντως, ὅτι ἐν Παραμυθίᾳ ἐκείνῳ τῇ Φωτικῇ τὴν δὲ γνώμην μου ταύτην καθυποβάλλω ὑπὸ τὴν κρίσιν καὶ τὸν ἔλεγχον τῶν σοφῶν μελῶν τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ τούτου Συλλόγου.

ΑΘΑΝ. ΒΕΤΡΙΔΗΣ,

ΕΠΙΜΕΤΡΟΝ.

Ἐν τῷ τεμαχίῳ τοῦ Τίτου Λιβίου «rex primo die ad castra Pyrrhi pervenit, locus, quem ita vocant, est in Trifylia terrae Molossidis; inde postero die (ingens iter agminis, sed metus urgebat) in montes Lingor perrexit, ect. ect. (Tit. Liv. XXX 43)· τὰ ἐνόματα *Molossidis*, *Montes*, *Lyncor* εὐρίσκονται εἰς διαφόρους ἐκδόσεις διαφόρως ἔχοντα· καὶ ἂ τὸ *Molossidis* ἀπαντᾷ εἰς τὰς πλείστας ἐκδόσεις *Melotides*, καὶ ὡς ἐκ τούτου πολλὰς ἀμφιβολίας διήγειρε παρὰ τοῖς φιλόλογοις, ἐξ ὧν μάλιστα ὁ Γρονόβιος καὶ ἠρνήθη ὅλως τὴν ὑπαρξιν τῆς Τριφυλλίας ἐν Μολοσσίδι, προσθεὶς ὅτι ἐν Πελοποννήσῳ ὑπάρχει Τριφυλλία παρὰ τῇ Ἰλίδι κτλ. καὶ οὐ παρὰ τῷ Ἀῶν ποταμῷ κτλ. Ἀλλὰ μικρὰ παρατήρησις ἀρκεῖ, νομίζω νὰ πείσῃ ἕκαστον,

ὅτι λόγος ἀποχρῶν δὲν ὑπάρχει αὐτός· διότι ὑπάρχει ἐν Πελοποννήσῳ πόλις καλουμένη Τριφυλλία, δὲν ἠμπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ καὶ ἀλλαγῶν; Πλείστας συνωνύμους πόλεις καὶ χώρας δύναμαι νὰ ἀναφέρω ἐνταῦθα, ἀλλὰ διὰ τὸ σύντομον παραλείπω· ὅτι δὲ τὸ *Melotides* καὶ *Melotitem* ὀρθῶς εἰς τὸ *Molossidis* ἐτρέπη, ἀποδεικνύεται ἐκ τῆς συνεχείας τῆς ἱστορίας τοῦ Λιβίου, καθ' ἣν ἀναφέρεται ὅτι ὁ Βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας Φίλιππος, τραπείς ἐν τῇ μάχῃ τῇ παρὰ τοῖς στενοῖς τῆς Ἠπείρου γενομένη, ὠπισθοχώρησεν εἰς Τριφυλλίαν βυβλίζων διὰ τῆς Μολοσσίδος, ἐν ἣ εἶχε τοὺς ἑαυτοῦ φίλους καὶ τῶν Ῥωμαίων ἐχθροὺς Θεόδοτον, Ἀντίνοον καὶ Κέραλον, ὡς καὶ ὁ στρατηγὸς τῶν Ῥωμαίων ἐβάδιζε διὰ τῆς Δρυοπίδος, ὅπου ὠδήγουν αὐτὸν οἱ φίλοι τοῦ Νέστορος ὁ Κρόπιος ὁ Φωνωτὸς καὶ Χάροψ ὁ Φοινικεύς. Ἄρα φυσικώτατα ἐνταῦθα πρόκειται περὶ Μολοσσίδος καὶ οὐχὶ περὶ Μηλωτίδος, ὡς ἐκ τῆς ἐσφαλμένης γραφῆς προκύπτει· διὰ τῆς Μολοσσίδος χώρας ἐβάδισεν ὁ Φίλιππος καὶ ὄχι διὰ τῆς Μηλωτίδος τῶν Ἑλυμαιωτῶν· διότι ὁ πόλεμος ἐγένετο παρὰ τῷ Ἄῳ καὶ οὐχὶ παρὰ τοῖς Ἑλύμοις. Τοῦτο πλέον εἶναι κατάδηλον, τὸ γ' ἐπ' ἐμοί, καὶ πλείονων οὐ χρεῖζει. Ἀλλὰ πρὸς πλείονα πίστιν ὅτι ἡ Μολοσσὶς ἔκειτο ἐντεῦθεν τοῦ Ἄῳ καὶ παρ' αὐτῷ μάλιστα, καὶ κατὰ συνέπειαν ὅτι πάνυ ἀρμοδίως διωρθώθη τὸ ἐν λόγῳ χωρίον, παραθέτομεν ἐνταῦθα καὶ ἐκ δευτέρου τὸ ἐπόμενον χωρίον τοῦ αὐτοῦ μεγάλου ἱστορικοῦ· «*Illyrico cum reliquo exerxitu in Epirum est profectus, ubi prima Fanota ei dedita, tota multitudine cum inculis obviam effusa; hic praesidio imposito in Molossidem transgressus, cuias oppidis praeter Passaronem, et Tegmonem, et Phylacem, et Horreum receptis; primam ad Passaromem ducit, ect. ect.*» Βλέπομεν λοιπὸν ἐνταῦθα, ὅτι ὁ στρατηγὸς τῶν Ῥωμαίων Ἀνίκιος μετὰ τὴν παραλαβὴν τῆς πόλεως Φωνωτῆς, ἀμέσως ἐπέρασεν εἰς τὴν Μολοσσίδα εἰς *Molossidem transgressus*, καὶ ὄχι εἰς τὴν Μηλωτίδα· διότι εἰ οὕτως εἶχεν, ἦν ἔν γε γραμμένον καὶ ἐνταῦθα (καθὼ περὶ τῶν αὐτῶν μερῶν πρόκειται) εἰς *Melotidem transgressus*. Ἄρα λίαν καλῶς διωρθώθη τὸ *Melotides* εἰς *Molossidem*, καθότι περὶ τῆς Μολοσσίδος πρόκειται, ἐντεῦθεν ἐκ τοῦ Ἄῳ ἀρχομένης καὶ μέχρι τῆς Πίνδου ἐπεκτεινομένης, καὶ τῶν παραλίων ἀκόμη τοῦ Ἰονίου ἐν τῇ ἀκμῇ τῶν Μολοσσῶν. Ἀντεστάθησαν δὲ τοῖς Ῥωμαίοις μόναι αἱ πόλεις, Πασσαρῶν, Τέκμων, Φυλάκη καὶ Ὀρρείον. Ἀλλὰ κατὰ τῆς Πασσαρῶνος πρῶτον ἐξεστράτευσεν κτλ. Ὅτι δ' ἡ Μολοσσὶς παρὰ τῇ Ἰλλυρίᾳ ἐνταῦθα μεθόριον εἶχε τὸν Ἄῳ ποταμὸν, ἀρκετὰ ἐκφραστικὸν εἶναι τὸ «*transgressus*» τοῦ Λιβίου καὶ ἀποσιωπῶ.

Τὸ δὲ *montes* ἀπαντᾷ εἰς τινὰς ἐκδόσεις καὶ ἐν ἐνικῷ ἀριθμῷ *montem*.

Τὸ δὲ *Lyncon* ἀπαντᾷ καὶ «*Lingon*» κατ' ἐμὲ ὅμως προτιμητέα ἢ γραφὴ «*Lyngon*», ὡς ἔχουσα σχέσιν μὲ τὴν ῥίζαν «*λύγξ*» ἐξ οὗ ἴσως παρωνομάσθη καὶ τὸ ὄρος τῆς Ἠπείρου τοῦτο. Οἱ Λατῖνοι, ὡς γνωστὸν, τὰ Ἑλληνικὰ ὀνόματα μετεχειρίζοντο ἐν τοῖς συγγράμμασιν αὐτῶν τοῖς περὶ Ἑλληνικῶν πραγμάτων πραγματευομένοις· τῆς δὲ γραφῆς «*Λόγκον*» μᾶλλον ἢ «*Λίγκον*» ἔστιν ὀρθοτέρη. Δ. Π.

Ο ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ ΓΑΜΒΡΟΣ.

(Τίτλος. Ἰδε φυλλάδ. 454.)

Δ'.

Ἀνεξήγητος ἦτο ἡ κατάστασις τοῦ τε νοῦς καὶ τῆς καρδίας τοῦ μαρκεσίου ἐν τῷ διαστήματι τῶν μετὰ ταῦτα ἡμερῶν. Οὐδεμίαν ἄλλην σκέψιν ἦτο προσιτὴ εἰς αὐτὸν, ἐκτὸς ταύτης καὶ μόνης· ἢ νὰ σβέσῃ τὸν ὑπὲρ τῆς Σοφίας ἔρωτά του καὶ νὰ ζητήσῃ τὴν Λευκὴν, ἢ ν' ἀναχωρήσῃ καὶ νὰ ζήσῃ κατάκλειστος διὰ βίου εἰς τὸ ὑποστατικὸν τοῦ χωρὶς ποτε νὰ γευθῇ τὰς ἡδονὰς τοῦ γάμου. Εἰ δὲ ποτε ἐγεννᾶτο εἰς τὸν νοῦν τοῦ ἄλλος τις τρόπος, ἀπέκρουε μετὰ σπουδῆς αὐτὸν, διότι κατὰ τὰς κρισίμους ὥρας τῆς καρδίας καὶ αἱ εὐγενέστεραι φύσεις πλανῶνται.

Ἀλλὰ πῶς ν' ἀποκρούσῃ τὰς ὁρμὰς τῆς καρδίας του, ὁρμὰς τρομερωτάτας συνήθως, ὡσάκις ἀργοπορῶσι νὰ ἐκτραγῶσι; Πλὴν τούτου αἱ στιγμαὶ ἐκείναι ἦσαν στιγμαὶ νεότητος· τίς δὲν ἐνθουσιᾷ εὐρισκόμενος εἰς τὸ ἔαρ τοῦ βίου αὐτοῦ;

Συνεχῶς ἐπεδίδετο μόνος εἰς περιπάτους φέρων τὰ βήματα πρὸς τὸ σχολεῖον τῆς Σοφίας· ἔλεγε δὲ πάντοτε δικαιολογούμενος ὅτι εἶχεν ἀνάγκην νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸ χωρίον ὅπως ἀγοράσῃ τι, ἀλλὰ δὲν εἰσῆρχετο εἰς τὴν οἰκίαν της. Πόσον ἐπεθύμει νὰ τὴν ἴδῃ, νὰ τὴν ἀρπάσῃ ὡς ἀρπάζει ὁ αἰτὸς τὸ θυμὸν αὐτοῦ, νὰ τὴν φέρῃ εἰς τὰ βῆθη τῆς ἐξοχῆς του καὶ νὰ ζήσῃ μακρὰν τοῦ κόσμου μετ' αὐτῆς!

Μίαν τῶν ἡμερῶν, περιφερόμενος εἰς τὴν πεδιάδα μεθύων ὅλως ὑπὸ ἔρωτος, διευθύνθη ἀσυλλογίστως πρὸς τὸ σχολεῖον τοῦ πατρὸς τῆς Σοφίας, καὶ εἰσελθὼν εὗρεν αὐτὸν περιποιούμενον τὸ κηπάριόν του. Ἄμα ἰδὼν αὐτὸν ὁ κύριος Γρηγόριος, ἐξέβαλε τὸ μαῦρον πιλίδιον του καὶ εἶπε·

— Κ. μαρκίων, σὲ προσκυνῶ!

Οὗτος δὲ σταματήσας ἠρυθρίασε καὶ ἐψιθύρισεν·

— Ἐπειδὴ διέβαινα πλησίον τῆς οἰκίας σας ἠθέλησα νὰ σᾶς καλημερήσω.